

77. sayımızda başlattığımız "ESKİ SAYILARDAN" sayfamızda yine gündeme denk gelen bir konuyu ele alıyoruz. Böylece, bu konuda 1980'den önce neler söylendiğini, bugün söylenenlerle karşılaştırmak ve toplumsal hafızamızı tazelemek istiyoruz.

ZONGULDAK KÖMÜR HAVZASI'NDAKİ İŞ KAZALARININ EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLER

**Maden Mühendisleri Odası
(Toplu Çalışma Ürünü)**

Hazırlayan: Adil AYTEKİN

Maden Mühendisi

GİRİŞ

"Birlik Haberleri'nin 10. Sayısında yayınlanan "Zonguldak Kömür Havzası'ndaki İş Kazalarının Nedenleri" adlı yazımızda, iş kazalarının nedenlerine bir yaklaşım sağlamaya çalışmıştık. Bu yazımızda da iş kazalarının en aza indirilebilmesi için öneriler getireceğiz.

Getireceğimiz önerilere, eskiden olduğu gibi yine sağır kalınacağını biliyoruz. Biliyoruz ama, tarihsel sorumluluğumuz, bizleri bir kez daha uyarıda bulunmaya zorunlu kılıyor. Çünkü, ölen, insan... Ölen, bizim insanımız. Göçükler, grizu püskürmeleri ve grizu patlamaları, her yıl yüze yakın insanımızı alıp götürmekte. İşte son grizu patlaması, 16 ölü!

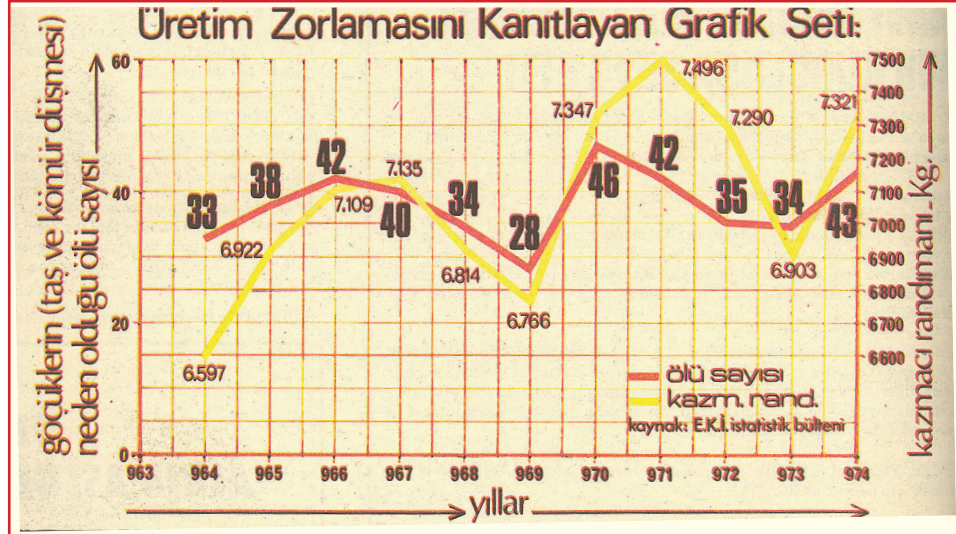
Geçmişdeki ve günümüzdeki iktidarları suçlayarak ve geleceğin iktidarlarını da uyararak diyoruz ki, iş kazalarının biricik suçluları sizlerdiniz, sizlersiniz ve aynı tavrı sürdürdüğünüz süreçte de sizler olacaksınız. Uyarılarımıza ve önerilerimize sağır kalırsanız eğer, tarih bir gün mutlaka sizleri yargılayacaktır.

ÖNERİLER

Önerilerimizi getirirken, iş kazalarının nedenlerini bir kez daha açıklamak zorunda olduğumuzu belirtelim. Ancak, önceki yazımızda, nedenler konusunda ayrıntılı çözümlere girdiğimizden, bu yazımızda, nedenler, kısa ve öz bir biçimde vurgulanacaktır.

Kanımızca, iş kazalarının belirleyici nedeni, üretim zorlamasıdır. Bu belirleyici nedenden ötürü doğan iş kazalarında bir azalma amaçlanıyorsa, üretimi daha güvenli bir biçimde dönüştürmek gerekir. Bu ise bir yatırım sorunudur. Oysa demir-çelik gereksiniminden ötürü sürekli taş kömürü talebinde bulunan egemen güçler, yatırımlarını aynı oranda gerçekleştirmemişlerdir, gerçekleştirilmemekteler ve de bundan böyle gerçekleştireceklerini de sanmıyoruz. Bu nedenle diyoruz ki,

Çalışanlar (işçiler ve mühendisler), üretim ve yatırım planlamasına katılmalıdırlar. Katılmakla da kalmayıp, belirleyici olmalıdırlar. Kısacası, üretim ve yatırım planlamasını, işçiler ve mühendisler birlikte yapmalıdırlar. Bu önerimizin, üretim zorlamasını ortadan kaldıracağı inancındayız.

Havza'nın doğal yapısı ve mevcut üretim olanakları, planlanan üretimi gerçekleştirecek boyutta olmadığı ve bu nedenle de genel bir üretim zorlamasının söz konusu olduğu bir gerçek. Biz, bu genel üretim zorlaması yanında, ayrıca bir ek zorlamanın da var olduğu görüşündeyiz. Yukarıdaki grafik, işte bu ek zorlamanın var olduğunu kanıtlayan bilimsel bir veri niteliğindedir.

Grafiğin daha anlaşılır olabilmesi için, açıklayıcı bilgilere gerek var:

"Kazmacı" Ocaklarda üretimi bilfiil sağlayan işçi. (Her kazmacının bir de yardımcısı bulunur ki bu yardımcıya da "Kazmacı Yedeği" denir.

"Kazmacı Randımanı" Kazmacı-Kazmacı Yedeği sayısı'nın toplam üretime bölünmesiyle elde edilen veri. (Üretim/Kaz.-Kaz. Yed.)

"Göçük", "Kömür düşmesi" Üretim bilfiil yapıldığı ünitelerde (Kazmacı ve kazmacı yedeklerinin çalıştığı yerler.) Taş ya da kömür düşmesine verilen ad.

Grafik, randımanlar ile ölü sayısı arasındaki paralelliği açık bir biçimde vurgulanmaktadır. Randımanın arttığı yıllar, ölü sayısı da artmıştır. Bu olgu, genel bir doğrudur. Çünkü, en ufak bir üretim zorlaması, öncelikle göçükler ile kendini belli eder.

Bütün bu gerçekler ortadan iken, yetkililerin tavrı ilginçtir. Bilimsel açıklamalara karşı, yine bilimsel yanıtlar vermek zorunda olan yetkililer, bunu bir tarafa itip, kişisel suçlamalara yönelmek gibi bir davranış içine girmektedirler.

İş kazalarının diğer nedenlerinin bir çoğu yukarıda değinilen belirleyici nedene bağlı olmaktadır. Gerekli yatırımın zamanında yapılmamasının bir nedeni olarak bugün şunu kesinlikle bir doğru olarak söyleyebiliriz: Havza'da hazırlık çalışmaları, üretimin çok gerisinde kalmıştır. Gerek kısa süreli hazırlıklar, gerekse de büyük hazırlıklar açısından bu böyledir. Özellikle,

ana kat hazırlıkları üretimin çok çok gerisinde kalmıştır. Bu nedenlerden ötürü öneri olarak diyoruz ki;

Büyük hazırlıkların üretimin önüne geçebilmesi için gerekli önlemlere süratle gidilmelidir. Bu yapılmalı, çalışmalarda ağırlık, hazırlığa verilmelidir. Öyle sanıyoruz ki, bu uygulama, su altı çalışma zorunluluğunu ortadan kaldıracaktır. Ayrıca, kısa süreli hazırlık ça-

İşmalarına da önem verilmelidir.

Makinalaşma sorunu, iş kazalarına kaynak olan bir başka önemli nedendir. Yükleme tesisleri, kuyu ihraç tesisleri, ocak içi taşıma ve haberleşme sistemi, ileri bir makinalaşma düzeyine ulaşmışken, üretim yine yüz yıl öncesi gibi kazmanın ucunda düğümlenmektedir. Ölümlü kazaların, yarısından fazlasının "ayak"larda (üretimin yapıldığı yer) doğduğu buna bir kanıttır. Bu nedenle diyoruz ki;

Üretimde, makinalaşma sağlanmalıdır. Bunun için, Merkez Atölyesi'nde araştırma gurupları kurulmalı, pilot bölgeler seçilerek, yerel koşullara uygun makinalaşma olanakları yaratılmalıdır. Bir başka deyişle, ayak'a makine sokulmalıdır.

Yeterli maden mühendisinin istihdam edilmemesi, iş kazalarının bir başka nedenidir. Bu nedenle diyoruz ki;

Havza'da maden mühendislerinin sayısı arttırılmalı, sekiz saatlik sorumluluk, esas alınmalıdır. Ayrıca maden mühendisleri üzerindeki siyasal baskılar kaldırılmalı, bu nedenle yapılan atamalar son verilmeli, Zonguldak dışına itilen tüm maden mühendisleri tekrar geri çağrılmalıdır. Maden mühendislerinin ekonomik ve sosyal sorunlarının kesinkes çözüm beklediği de bir gerçektir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği için yapılan eğitimin cılız oluşu, iş kazalarının bir başka kaynağıdır. Salt işçiler için değil, tüm çalışanlar için eğitim programları yapılmalı, çeşitli konularda ihtisaslaşmaya yönelinmelidir. Bu nedenle diyoruz ki,

Eğitim harcamaları mutlak surette arttırılmalıdır.

Üretim teşvik sisteminin prim sistemi yeniden gözden geçirilmesi, iş kazalarını etkiler önemdedir. Yanlış anlaşılması açısından diyoruz ki,

Vurgulamak istediğimiz, verilen prim tutarının azlığı ya da çokluğu değildir. Getirdiğimiz, mevcut prim sistemine, kazaları önleyici nitelikte faktörlerin eklenmesi yolunda bir öneridir.

Ayrıca;

Sekiz saati aşan çalışmalara kesinlikle son verilmelidir. İşçilerin beslenme, sorunu önemle ele alınmalıdır.

İş güvenliği servisleri, nicel ve nitel açıdan daha etkin bir düzeye getirilmelidir.

Malzeme eksiklikleri hızla giderilmelidir.

Metan drenajı (Grizunun, boru sondalarla ocak dışına alınma işlemi) üzerinde önemle durulmalı, bu yöntem yaygınlaştırılmalıdır.

Başkaca önerilerde getirmek mümkündür. Ancak biz en önemlilerini sıralamaya çalıştık.

ÖNERİLERİN GERÇEKLEŞME

OLASILIĞI VAR MIDIR?

Getirdiğimiz tüm öneriler, son çözümlemede politik tercihe dayanmaktadır. Dünün siyasal iktidarları, bu tercihi yapmadılar. Günümüz siyasal iktidarının da niteliği gereği bu tercihi yapmayacağı görüşündeyiz. Çözüm, Zonguldak Maden İşçileri Sendikası'nın insiyatifine kalmaktadır. Çünkü, siyasal iktidarları, işçilerden yana olacak politik tercihlere zorlayacak güç, işçilerin örgütlü gücü olan sendikalardır. Dün bu yönde bir çaba göstermeyen sendika, bu gün de etkin bir çaba içinde gözükmemektedir. Bundan böyle de hangi davranış içine gireceğini bilemiyoruz.

Bekleyelim ve önerilerimize ne oranda kulak verileceğini görelim..